

29 januari 2025

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

$$2 \times 2 = 2 + 2^1$$

1 Inleiding

Het aardige, om het zo maar eens te stellen, van de Associate degree is dat daarmee de weg naar de Bachelor in twee stukken kan worden opgedeeld, als ze inhoudelijk verwant zijn. Jongeren zien dat ook als ze zich op het hbo oriënteren maar kiezen toch nog vaak voor de ongedeelde leerweg, zeker als ze de doorstroom naar de Master op het netvlies hebben. Maar voor werkenden en andere volwassenen die al een tijdje meelopen in deze maatschappij, is het een uitkomst om allerlei redenen. Vier of meer jaren een bacheloropleiding doen naast het werk of in combinatie met allerlei sociale activiteiten is in deze dynamische arbeidsmarkt toch een behoorlijk belastende constructie. Maar wat is het alternatief volgens allerlei hogescholen? Nou, bijvoorbeeld door met z'n allen in deeltijd allemaal eerst de Ad te doen, om te bezien wat de mogelijkheden daarmee zijn en in voorkomend geval direct of na enige tijd doorgaan voor de Bachelorgraad.

Nu zullen de studenten dit ook zelf wel in de gaten hebben en kunnen ze die keuze steeds meer gaan maken. Misschien wordt dan de instroom bij bepaalde deeltijdse bacheloropleidingen in de komende jaren onrustbarend klein, en wat dan?

Kortom, stel dat op een gegeven moment eigenlijk de beste aanpak is het formeel aanbieden van de '2+2-route' waarmee het alleen maar aantrekkelijker wordt voor mogelijk nog een hele nieuwe groep mensen. Maar dan komen de haken en ogen om de hoek kijken, gelet op het hebben van een volledige Ad-opleiding maar van een onvolledige bacheloropleiding. Of is dan de bacheloropleiding dan toch te beschouwen als de combinatie van het Ad-programma en het aanvullend programma dat daarop voortbouwt, en als zodanig eindigt bij de Bachelor?

2 Problemen in formele zin

Nou, kennelijk in de ogen van de NVAO niet, met als argument dat formeel gezien zo'n aanvullend programma een onvolledige bacheloropleiding is. Voor de goede orde, het gaat dan niet om het derde en vierde leerjaar van een vierjarige bacheloropleiding. Het is een programma dat wordt aangepast aan de instromende Ad'ers zodanig dat het geheel voldoet aan de eisen die aan niveau 6 worden gesteld. Het is een programma met eigen eenheden en het totaal mag ook best (iets) meer dan 240 studiepunten zijn.

Maar goed, zolang onvolledige programma's van een opleiding niet in de wet zijn opgenomen en dus niet accreditatiewaardig zijn... hoe dan via een omweg bij bepaalde deelsectoren ervoor zorgen dat de 2+2-leerweg toch in het leven valt te roepen en in stand is te houden?

3 Een aanpak... voor 2+2 met evt. afstudeerrichtingen in het aanvullend bachelordeel

Een 2+2-leerweg past het beste bij opleidingen die behoren bij een deel van het werkveld waarin de functies op de niveaus 5 en 6 behoorlijk verticaal in elkaars verlengde liggen. Anders gezegd, iemand met een Ad op zak kan doorgroeien in z'n werkomgeving door de Bachelor te behalen. Natuurlijk kan daarbij worden gesproken over soorten werkzaamheden binnen een bandbreedte met allerlei functies, maar ze kennen op zich toch een duidelijke overlap als het gaat om competenties. Maar het betekent eveneens dat zowel de Ad als de B voldoen aan de eis van het hebben van hun eigen beroepsprofiel, met de leeruitkomsten die mede bepalend zijn voor het als afgestudeerde aan de slag te kunnen gaan in een specifiek deel van de arbeidsmarkt.

¹ $x^*x = x+x \Leftrightarrow x^*x = 2x \Leftrightarrow x^*x - 2x = 0 \Leftrightarrow x(x-2) = 0 \Leftrightarrow x=0 \vee x=2$

De vraag is dus hoe de 2+2-aanpak in die context toch kan worden gehanteerd binnen de huidige kaders die het gevolg zijn van de wet- en regelgeving. Hier een optie die valt toe te passen, puntsgewijs uiteengezet, met de hoofdlijnen:

- Er worden een Ad- en een Bachelor-opleiding in stand gehouden, van 2 resp. 4 jaren in deeltijd.
- De Ad kent een programma dat gelijk is aan het programma van de eerste twee jaren van de Bachelor, maar...
- ... er is een eenheid aan het eind van beide programma's, die bij de Ad een andere status heeft dan bij de Bachelor.
- Bij de Ad is deze eenheid de afstudeeropdracht (project, onderzoek, assessment o.i.d.).
- Bij de Bachelor is dezelfde eenheid simpelweg formeel een eenheid van het tweede studiejaar.
- In het aanvullend bachelorprogramma kan sprake zijn van afstudeerrichtingen, voor beide groepen om uit te kiezen.

Als het gaat om de inschrijvingen kan iedereen een keuze maken uit de Ad en de Bachelor. Daarbij dient te worden aangetekend dat die keuze er formeel moet zijn, want als een opleiding wordt aangeboden moet iemand die zich daarvoor inschrijft, er ook mee kunnen starten.

Er kan vervolgens per 1 februari van het tweede jaar opnieuw een keuze worden gemaakt, vooral door degenen die met de Bachelor zijn begonnen. Zij kunnen besluiten om toch eerst maar de Ad-grad in ontvangst te willen gaan nemen. Dat betekent dat ze in hun tweede jaar een tweede inschrijving plegen, bij de Ad, naast de formele bachelorinschrijving. Ze hoeven geen extra collegegeld te betalen en de overheid hoeft dus niet twee keer de bekostiging uit te keren.

Deze studenten krijgen bij de Ad vrijstelling voor de gehaalde eenheden (die toch gelijk zijn met de Bachelor) en kunnen zo opstomen naar het eind van de Ad. De Ad-studenten vanaf het begin doen dat ook. Beide groepen kunnen altijd doorgaan met het aanvullend bachelorprogramma (dus het derde en vierde bachelorjaar), op basis van het behaalde Ad-diploma. En degenen die aan de Bachelor waren begonnen, doen dat ook door te gaan studeren met dat programma.

4 Idem, met meer bandbreedte... en afstudeerrichtingen vanaf jaar 2

Bij het bovenstaande voorbeeld is sprake van een 'smalle bandbreedte' als het gaat om de functies en werkzaamheden voor de Ad'er en de Bachelor. Deze liggen verticaal in het verlengde van elkaar en zo kunnen naast elkaar het 2+2-model en de vierjarige route bestaan, met de optie dat elke student de kans krijgt om het Ad-getuigschrift te behalen.

Nu kan het best zijn dat de functies nog steeds verticaal in het 'functiehuis' zijn terug te vinden, maar dat de bandbreedte toch wat groter is, bijvoorbeeld met werkzaamheden die wel een overlap kennen maar zodanig dat de Ad eigenlijk een bundeling is van meerdere leerwegen (een brede Ad, zou je kunnen zeggen). In dat geval is ook de opzet zoals hierboven geschetst, te gebruiken, maar met de volgende aanvullingen:

- In het tweede jaar wordt bij de Ad en de Bachelor gewerkt met het eerste deel van een van de afstudeerrichtingen die passen binnen de bandbreedte. Elke afstudeerrichting kent z'n eigen laatste eenheid in het tweede jaar.
- Degenen die verder willen met het aanvullende bachelorprogramma, vervolgen daarbij in principe de gekozen afstudeerrichting, als zijnde de voor de hand liggende voortzetting richting de Bachelor.

5 Kanttekeningen

Uiteraard passen bij dit alles een paar kanttekeningen.

- Deze aanpak moet nadrukkelijk niet worden gezien als een ontkenning van de eigenheid van de Ad als zelfstandige opleiding.
- Bij voltijd en duaal (voor jongere studenten, als alternatief van voltijd) is de bandbreedte een stuk groter, binnen het opleidings- en beroepsprofiel. De functies voor Ad'ers en Bachelors liggen vaak niet in elkaars verlengde en dat vraagt om andere opties voor de niveaus 5 en 6.
- Een andere optie overigens voor het voorkomen van het aanbieden van een onvolledige bacheloropleiding, is het hebben van een eerste en tweede inschrijving vanaf het begin, dus het aanbieden van een dubbele studentstatus. Maar die is niet 'afdwingbaar'...

Kortom, het is een punt dat voor de deeltijdse inrichting nog weer onder de loep mag worden genomen. Het past bij het volwassenenonderwijs, voor werkenden en bij het zich door-ontwikkelen.